

वै-नी

पलिर-था

ई - ७ े. सं. १११९ म्हुपुजा े त्याः ७
२०५५ कालिक े ई. सं. १९९८ अक्टोबर

सम्पादक
एयमक्य प्रज्जपति

☆

सह-सम्पादक
पूर्ण तन्मक्य

☆

व्यवस्थापन
देवन्तल्ल त्रैष्ठ
तेजनाथय्य नन्दनचर

☆

व्यवस्थापन स्वाहासि
प्रेम स्युधि
☆
स्वाहासि

मटेछान्न जगेत्त
एयम क्य प्रज्जपति

☆

सबः किरा
सुख प्रज्जपति

☆

कम्प्युटर
क्यन्ता खतय

☆

बाक्
मिन्तुन पिन्टर्

किलागः, वै । फोन : २२२६०६

☆

पिकाकः

पलिर-था

अतको नारा, मक्, वै ।

मू : २५/- (नीन्यातका) जक

चिनाई

- ☐ नः दुनेया छुं
- ☐ नसंकाःगु म्हाग...
- ☐ जन्मन्दिपा भिन्नुता
- ☐ निभाः दुनेया सत्यता...
- ☐ निपु चिनाई
- ☐ कःम्हं कःत बुइकावलय
- ☐ सः छपाः सुयं

बाखं / चिबाखं

- ☐ छ्याये फ्याये
- ☐ पसन्पा साहुनि

चिनाबाखं स्वति

- ☐ साहुरे

ख्वसु

- ☐ काठमाडौं (यै) या ऐतिहासिकता...
- ☐ बभुषा सैपु
- ☐ नेपालभाषा व्याकरण
- ☐ ताः ब ताःचा

भायहिला

- ☐ प्राणनारायणया सुंमुद्रा

ख्यालः

- ☐ आया बाबा ।

न्वई पी

- ☐ इतिहास कःई नबाइ

समालोचना

- ☐ नेपालभाषा समालोचना....
- ☐ कविताय कविया हस्तक्षेप

इतिहास

- ☐ नेपाःया नुनूपिनि ई
- ☐ नुनू जयप्रकाश मन्सया...

खैलाबन्ना

- ☐ स्वनिगलय न्हापांगु बस्ती...

पसिस्था

- ☐ सम्पादकया खसत
- ☐ पसिस्था हुना ज्याम्बः १११८
- ☐ पसिस्थायात चित्तधर सिरपाः
- ☐ सुभाय

पूर्ण बैद्य	३
दुर्गलाल श्रेष्ठ	७
राजभाइ जकमि	२३
मगतदास श्रेष्ठ	२७
श्याम प्रजापति	३५
महेशमान डंगोल	९७
सुन्दर अधिकमि	९७

श्यामदास	५
देवन्तलाल श्रेष्ठ	७३

अष्टमि गुमानु	२९
---------------	----

पूर्ण ताम्रकार	९
तेजनाथय्य मानन्धर	३१
कणीनरत्न बज्जाचार्य	३७
अमीर ताम्रकार	७५

वि. वि. मिराशी	१३
----------------	----

भीकृष्ण 'अणु'	
---------------	--

प्रेम साय्मि	२५
--------------	----

इन्द्र माली	३९
बुद्ध साय्मि	८५

तीर्थलाल नःछःमनी	५१
छम्बहाबुर कायस्थ	७९

भुवनलाल प्रधान	८९
----------------	----

इन्द्र माली

नेपालभाषा समालोचना व समालोचकपि

बिरेब साहित्यम् समालोचनायागु प्रादुर्भाव जगु ताः इं रये धुंकल । पूर्वीय साहित्यम् न समालोचना प्राचीन इलं नितें विकास जगु छः । आचार्य भरत मुनियात पूर्वीय समालोचनाया न्यसुभाः अले बैगु सैद्धान्तिक प्रत्य नाट्यशास्त्रात समालोचनाया आदिग्रन्था रूपम् पूर्वीय साहित्यम् प्रतिस्थापित यानातःगु दु । पाश्चात्य साहित्यम् न समालोचना परम्परा प्राचीन इलं नितें विकास जुद धुंकुगु छः । एरिष्टोफेनस, सोक्रेटिज व एरिष्टोटल आदि नांया ज्यमिपिनिगु पाछे समालोचना प्रारम्भ जगु छँयात स्वीकार यानातःगु दु । नेपालया साहित्यम् ज्यसय समालोचनायात दुबाला यंकैजलय नेपालया मेमेगु भाषाया साहित्य सिके न नेपाली भाषाया समालोचना परम्पराया इतिहास ताहाकः व तब्ब्या ज । नेपाली भाषाया विकास जुनु रामुपालया इलययागु अभिलेखपाछे जगु छः सा पृथ्वीनारायण शाह्या इलय सुबानन्दस पाछे काब्य बाणी प्राप्त याःगु छः । अर्जेतु समालोचनाया परम्परा १०० ई मयाये धुंकल । भोतीराम भट्टयागु कवि भानुभक्त्या जीवन चरित्र - ने. सं. १०११) हे नेपाली समालोचना साहित्ययागु बकले न्हापांयागु कृति प्रमाणित जुद धुंकुगु दु । नेपाली भाषाय समालोचना साहित्ययागु नी जगु ध्यंमध्य प्यंग दशक सिपा जक नेपालभाषाया समालोचना नी जगु छः । नेपालभाषाय प्याबंया नी जगु निहः रैसिपा, काब्य बाणी छःगु ध्यंमध्य ४३३ रैसिपा, छथा प्याबं प्रारम्भ जगु १८२ रैसिपा, बाबं न भाविकताया बां क्यगु ध्यंमध्य स्वंग दशकन्त्यः व निबन्ध भाविकतायात स्पर्श याःगु ध्यंमध्य प्यंग दशक न्यः समालोचना साहित्य नेपालभाषाय विकास जगु छः । छःसा नेपालभाषाय संस्कृत भाषायागु संरक्षण ग्रन्थपाछे भाषान्तर यानाः टिकात श्री आनुपिंस न्यययामतःगु मबु । तर मौलिक समालोचनाया ग्रन्थ व सुजनशील समालोचनायागु धाःसा विकास जुद फुगु जनेमदु । उकि नेपालभाषा साहित्यया नितिं सुजनशील समालोचना अन्य बिधा सिके तस्सक न्हुगु धायेमाः ।

धर्मभावित्य धर्माचार्य (ने. सं. १०२२-१०८३)
नेपालभाषा साहित्य ज्यसय समालोचना साहित्ययागु भीगणेश

यायेगु मूल श्रेय न धर्म भावित्यन्यात हे प्राप्त जुद । छायाःसा छैगु कृतसं हे नेपालभाषा समालोचना साहित्ययागु प्रारम्भ जगु छः । वि. सं. १०४६ ईय नेपालभाषा व ध्वया साहित्य नां यागु लेख क्रमशः कथं पिरंगु छः । नेपालभाषा साहित्यया समालोचना साहित्ययागु प्रस्कृतन न छ हे लेखं जगु छः । गगु लेख छैगु सम्पादनय पिरंगु मुद्रधर्म व नेपालभाषा पत्रिकाय क्रमशः कथं पिरंगु दु । छ भाषाय समालोचनात्मक आग्रह धाःसा विकास यायेगु क्यय छैत हे मूल श्रेय बिदमाः । नेपाली भाषाय भोतीराम भट्ट कवि भानुभक्त्या जीवन चरित्र ज्यया समालोचनायागु प्रारम्भ यात धाःसा नेपालभाषाय नेपालभाषा व ध्वया साहित्य ज्यया धर्मभावित्य धर्माचार्यनु समालोचनायागु परम्परायात भी गणेश यानाः यकल । उकि धर्मभावित्य धर्माचार्य नेपालभाषाया न्यसुभाः समालोचक कथं स्थापित न्हुद छः । बैगु कृतस हे समालोचना साहित्ययागु प्रारम्भ जगु छः । बैगु जीवनकालय समालोचनात्मक कृति पिरंगु जनेमदु । बर मुद्रधर्म व नेपालभाषा पत्रिकाय ज्यःगु सम्पादकीयय समालोचनायागु न जक मबु समालोचनात्मक प्रवृत्तिपाछे उन्मेब जुयाज्जगु जनेदु । सिपा महाकवि चित्तधर हृदय न मुद्रधर्म व नेपालभाषाय क्रमशः कथं पिरंगु नेपालभाषा व ध्वया साहित्ययात सफ्या रूप ने. सं. १०८४ महाकवि चित्तधर हृदययागु सौहार्दात बिल ।

रत्नध्वज जोशी (ने. सं. १०३५-११०८) खला रत्नध्वज जोशी नेपालभाषा समालोचना साहित्य ज्यसय पदार्पण ज्नी न्यः नेपाली समालोचना साहित्यय प्रतिष्ठित समालोचककथं नां जाये धुंकुह छः । नेपाली भाषाय जोशीयागु समालोचना याभा ने. सं. १०६२ ईय जुद धुंकुगु छः । ध्वया न्युवैसिपा जक नेपालभाषाय जने दयेक बःगु छः । ने. सं. १०६९ ईय जोशी तत्काल धर्मोदय पत्रिकाय पिरंगु बाबं धर्मोदयया कहानित नांयागु समालोचनात्मक लेख धर्मोदयसय हे पिरसेनि नेपालभाषा समालोचना साहित्य

खलपु यात्रा प्रारम्भ जुगु खः । रत्नध्वज जोशी समालोचनात्मक लेखत च्यायाः नेपालभाषा समालोचना साहित्ययात तःवि ब सुदृढ यात्रा बन्नुम् दु । नापः थः सप्तकालीन समालोचकततयगु समालोचनात संग्रह ब सम्पादन याताः *साहित्य सुलचं* नाम संग्रह नं ने. सं १०७१ ईपु पिक्याः समालोचना विकासया निति छगु आधारभूमि दयेकीगु नं ज्या यात्रा बन्नुम् दु ।

रत्नध्वज जोशीयागु समालोचनाय धरन्माना स्वयंबस्य पूर्वीय समालोचना पद्धतीपाछे आपालं प्रभावित जुगु खनेदु । नापः थःगु परिकल्पनाकचं बोलागुयात बोला ब बांमसागुयात बांमसा धायेगु हे वैगु समालोचनाया प्रविधि खः । समालोचक रत्नध्वज जोशीयागु *धर्मोदयया कहानीत, ती बाछंया सितः ब नःसि कविता* संग्रह सम्बन्धी आलोचना, प्रत्यालोचना उच्चः बर्चित जुगु दु । खःसा जोशी समालोचनायागु विकासया निति गुगु योगदान बिल ब सन्हादीय नू तर वैगु छगु कमजोरी दु ब खः अर्धेयता, असंयमिता । सुना नं वैगु समालोचनायात कयाः सुना नं टिका टिप्पणी यातकि ब सह याये मफु गुर्किनाया ब उक्रियागु प्रतिबाद ह्मासं याइगु । मुकचं ब यातातःगु प्रतिबाद लेखतयगु छगु मुनाः या रूप्य ने. सं १०७० ईपु *सितः* नाम पिरंगु दु ।

रत्नध्वज जोशीया समालोचनात मध्ये बाछं साहित्यय वैगु समालोचना गम्भीर, उपसब्धीमूलक उच्चः जुगु खनेदु । बाछं साहित्ययात कयाः गुगु समालोचना यात ब उत्कृष्ट नू धकाः आपासिगु राय दु । बाछंयात कयाः सरसरी बिरलेषण जक मयाः बर बाछंयागु शैली ब शिल्प पकयात नं बिरलेषण याताः आधुनिक बाछंयागु निति शिल्प गुगु रूप्य प्रस्तुत यायेमा उक्रियात बोलाक प्रकाश यायेगु कृतः यातातःगु दु । रत्नध्वज जोशीयागु समालोचनाया प्रतिबाद मेपि समालोचकतयगु सिके उच्चः जुगु दु । मुकि याताः रत्नध्वज थःगु समालोचक व्यक्तित्व बोलाकेगु अवसर चुलाः बन । नेपालभाषा समालोचना साहित्यय वैगु समालोचनायागु प्रतिबाद आपालं सुधार याताः धंकेगु अवसर दत मुकि याताः नेपाली समालोचना साहित्यय थःगु व्यक्तित्व प्रस्कृष्टन यायेगु बोलागु अवसर चुलात ।

रत्नध्वज जोशीयागु निबन्ध संग्रहस्य मुनातःगु निबन्धय नं समालोचना सम्बन्धी धारणात संरिखट यातातःगु दु । गथे *आरती* (११०७) निबन्ध संग्रहस्य समीक्षात्मक ज्ञसुत नं मुनातःगु दु । नेपालभाषाय *साहित्यया तिसा* नांयागु साहित्यासंस्कार सम्बन्धी ग्रन्थ ने. सं १०९३ ईपु पिरंगु खनेदु । ध्वया नाम आपः धइथं समालोचना त्रयपक्रियाय पिरंगु

खनेदु तर कृतिया रूप्य धाःसा उलि पिरंगु खनेमदु ।

रामहरि जोशी (ने. सं. १०४८) नेपालभाषा साहित्य छस्य रत्नध्वज जोशी सिपा जक छने दयेक बःम् बहु आध्यात्मिक प्रतिभा खः रामहरि जोशी । *नेपाल* जगु पत्रिका ब उगु ईपा मेमेगु पत्रपत्रिकाय जोशीयागु जीबाछं ब समालोचनात पिरंगु खनेदु । राजनीति छस्य गुलि सक्रिय जुयाः न्युन्यायात उलि नेपालभाषा साहित्य छस्य जुगु छनेमदु बर भाषा ब साहित्य छस्य पसायन जुया बन । ध्वगु ने. सं. १०७० ईपु *धर्मोदय* पत्रिकाय धी *केदारमान व्यथितयागु काव्य साधना* नांयागु समालोचनात्मक लेख पिरंसेसिं छम् समालोचककचं म्हासीके फत । तर समालोचना छस्य धाःसा उलि प्रतिबद्ध जुयाः न्युन्यायाय फगु खनेमदु । ध्वगु समालोचना पारखी पाठकपाछे व्यक्त नुइगु कथंयागु बिरलेषण नं जायाज्जंगु दइ । ता ईतक मीनता दुने ज्वना हानं समालोचना ज्येयगुपाछे अग्रसरित जुतां निरन्तरता धाःसा खनेमदु ।

राजेन्द्रमान भेट्ट) नेपालभाषा समालोचना छस्य ल्यापु छगु *आलोचना* लेख ज्वनाः राजेन्द्रमान भेट्ट ने. सं. १०७० ईपु खने दयेक बम्ह खः । तर ध्वके निरन्तरता, प्रतिबद्धतायागु अभावं याताः नेपालभाषा समालोचना साहित्यय गुगुकचं यागु शीर्षक बाय धाःसा काये फगु खनेमदु । मौ तक राजेन्द्रमान भेट्टयागु बास्तविक परिचय प्राप्त नगु नं मदीनी । **पूर्णकाली तामाकार** (१०३६) नेपालभाषा समालोचनाया प्रारम्भिक ईलपु खने दयेक बःम् छम् समालोचक खः । ध्वगु समालोचना बिरलेषणात्मक कचं न्यायेत स्वगु खनेदु । तर सिपा समालोचना लेखनय उलि सक्रिय नुइ फगु खनेमदु । ने. सं १०७३ ईपु कलकत्ता पिरंगु *धर्मोदय* पत्रिकाय *खबि ब माजु हरिकृष्ण* नांयागु लेखपाछे यात्रा प्रारम्भ जुगु खः ।

माधवसाल कर्माचार्य (ने. सं १०४७) नेपाली भाषा सिद्धहस्त समालोचकया रूप्य प्रतिस्थापित नुइ धुंकाः जक नेपालभाषा समालोचना ज्येयगु पाछे पसाः न्याय्कगु खः । कर्माचार्यगु छम् बहुमुखी प्रतिभा सम्पन्न साहित्यकार नं खः । ध्वगु समालोचनात्मक लेख कृतिपरक जक जुयाज्जंगु बइमज्ज कृतिकारपरक नं जुयाज्जनी । नापं *साहित्यय आलोचकया बाय* (ने. सं. १०७०) नांयागु लेखं सैद्धान्तिक समालोचनापाछे उन्मुख नरगु कृतः खनेदु ।

ध्वगु समालोचनाया भाषा आपालं शिष्ट ब सचकतां युक्त जुयाज्जंगु दइ । ध्वगु समालोचनाय गुगुकथंयागु

क्याव विना गुण ब दोषयात विरलेषण यानातःगु वद । नापं
कञ्जलोचनाय् म्याःमवयेक स्तैत सुदगु, कुर्किंगु वं ज्यागु
कञ्जलीन धाःसा खनेमदु । रचनाया आधोपालत अक्यने
ज्याः जक विरलेषण यायेगु पाछे उज्वः कवछ्गु खनेदु ।

माघकलाल कर्माचार्या समालोचनाय् स्पष्ट खैवलं
नेव्यं वियातःगु वदमखु । बर रचनायागु विरलेषणं उकियागु
कञ्ज निरूपित यादबलस् संकेतात्मक रूपं व्यक्त यादगु
प्रतिधियात न कर्माचार्याज्यागु विरोधता धाये मालि । संयम
ज्या, शिष्ट प्रस्तुती, गरिमायम सनगता ब उदार विरलेषणपाछे
गुगु प्रतिष्ठा बःम्ह कायम धाःसा याये कु । ध्वेगु समालोचना
यना नेपालभाषाय् ने. सं. १०७६ सीस्वाया छन्वाचा खं
ग्यागु समालोचनात्मक लेखपाछे जगु खः । नेपालभाषा
कमालोचना साहित्यय् ने. सं. ११०० रैय् जिगु मिखाय्
साहित्यया छुनायागु समालोचना संग्रह पिरंगु दु । ध्वया लिपा
ने. सं. ११०५ रैय् खं साहित्ययागु साहित्यया खैय् नायागु
कमालोचना संग्रह न पिरंगु दु । ध्वज निगु सफु लोताः नेपालभाषा
कमालोचना साहित्य ख्यःयात विकास याना तेबा विदगु ज्या
वाःसा मज्जु धाये तक तुना न पदमखु ।

माणिकलाल श्रेष्ठ (१०५२) नेपालभाषा समालोचना
साहित्यय् खर्चित समालोचक मध्ये माणिकलाल श्रेष्ठ नं
खः । ध्वेगु समालोचना यात्रा ने. सं. १०७६ रैय् धर्मोदय
पत्रिकाय् प्रेमबहादुर ब बयकया ती बाखं नायागु
समालोचना प्रकाशनं नी जगु खः । नेपालभाषा समालोचना
साहित्यय् माणिकलालयागु आगमनं प्रगतिशील धारायात
प्रवाहित याना ब्यगु दु गुकिमालाः छम्ह प्रगतिशील धाराया
पृष्ठपोषक प्रमाणित जुबंगु दु । बौत्तिक स्वंगु रसाक न्यः छगु
सैद्धान्तिक ग्रन्थ समालोचनाया सिद्धान्त नायागु कृति पिरंगु
दु ।

नेपालभाषा समालोचना साहित्यय् सैद्धान्तिक विचार
माघकलाल कर्माचार्य न्यःने ब्यवेगु कृतः यातधाःसा माणिकलाल
श्रेष्ठ पारब्यात्य समालोचना पद्धतियागु सैद्धान्तिक ग्रन्थ तयार
यानाः मीगु भाषाया समालोचना ख्यःयात तःपि याःगु दु ।
नेपालभाषाया माध्यमं पारब्यात्य ब छुं माध्यम्य् पूर्वीय समालोचनाया
सिद्धान्तयागु परिचित जुवत ग्वाहालि जुबंगु दु । नापं ध्व
समालोचना ग्रन्थ हे नेपालभाषायागु रकले न्हापांगु ब छगु जक
सैद्धान्तिक ग्रन्थ जुबंगु दु ।

साहित्यया विभिन्न विधाय् समालोचना ज्य्याः पय
दर्शन यायेगु ज्या पाछे नं सक्रिय जगु खैयात प्रकाशित

समालोचनात्मक लेखं यच्चुका ब्यु । माणिकलाल आपाः
छकुलिद समालोचनात्मक भूमिका ज्य्याः नृपिं साहित्यकार
तकत उन्साहित नं यायेगु पाछे पलाः लिचीकगु मज्जु ।

आशाराम शाक्य ने. सं. (१०४०) पारब्यात्य
समालोचनाया प्रभाव समालोचना लेखपाछे अप्रसन्न भूम्य
खः । ध्वेगु समालोचनाया विषयवस्तुल्य बांसागु पकड,
अध्ययनय् गम्भीरता, विरलेषणय् इमान्धारिता ब अनुशीलनय्
गहनताया छमक दुगु खनेदु । तर समालोचना साहित्यय् विचर
जुयाधाःसा ज्वने फगु खनेमदु । ध्वेगु धर्मोदय पत्रिकाय्
क्रान्तिलिपा मीगु नेपालभाषा साहित्य प्रकाशन नापं
समालोचना यात्रा प्रारम्भ जगु खः । समालोचना ज्यवेगुलि
आपालं आपाः नुगः कयेकुंकगु खनेदु । गुकिमालाः ध्वेगु
समालोचनात्मक लेख उलि पिहां वःगु मज्जु । अमृत गुवलं गाबलं
आकल झुकल धाय्ने जक समालोचना पिरंगु खनेदु ।

सूर्यबहादुर शाक्य ने. सं. १०५५) प्राध्यापन पेशा नापनापं
समालोचना छलस्य नं ल्हाः ज्यवेकेत स्वम्ह प्रतिभाकचं
सूर्यबहादुर शाक्ययात नाला काये छि । कृतियागु अध्ययनं
गहिराइल्य तक थ्यंकाः उकियागु विरलेषण यानाः बःगु
निर्णय विदगु हे शाक्ययागु छगुकचं विरोधता धायेमाः । ध्वेगु
समालोचना नं शिष्ट ब मर्यादित न् धाये बह ज् । नेपालया
मेयेगु भाषाय् बत मयःपिं ज्यमिपिनिगु तृति सालाः बस्वायेगु
गुगु प्रवृत्ति रयाज्जंगु दु अन्याःगु उच्छुखल प्रवृत्ति ज्वनाः
समालोचना धाये मज्जु ब लेखकयागु बास्तविक गुण ब
दोषयात दुबाला समालोचना धायेमाःगु ध्वेगु धारणा खः
गुकियात बांसागु धारणा माने धायेमाः । शाक्यनुयागु मीगु
भाषाया प्रथम उपन्यास नायागु समालोचनात्मक लेख ने.
सं. १०७८ रैय् पिवन । ध्व हे शाक्यनुयागु रकले न्हापांगु
समालोचना खः । उगु समालोचनात्मक लेख रकले न्हापां
पिरंगु नेपालभाषायागु उपन्यासया बृहत अध्ययन, गम्भीर
विरलेषणं मून्य निरूपित याना तःगु दु ।

चित्तरञ्जन नेपाली ने. सं. १०५०) नं नेपालभाषाय् ने. सं. १०८० रै किं
न्यःयान्म समालोचक खः । समालोचनात्मक कृतिकचं
आःतक छगु हे ग्रन्थ पिरंगु खनेमदु । ध्वेगु ज्वला नाटक
सम्बन्धी समालोचनात पिरंगु दु । नेपालभाषा समालोचना
ख्यःयात विकास यानाः यंकैत ध्वेगु नं योगदानयात मिखा
तिस्सिद फदमखु । खःला ध्वेगु समालोचना यात्रा १०७८ रै
पाछे जुगुल्लं म्दोकचं जक समालोचना पिरंगु खनेदु । गुकि
यानाः बः निकटवर्ती ज्यमिपिनिगु कृतिया जक चर्चायादम्ह
रैगु गुगु आरोप दु उकियात उलि पाय्छि मज्जु तक धाये

महिं। ध्वैगु समालोचना याभा ने. सं. १०७८ ईय सायूमिजुया मतिना नांयागु लेखपाळे जूगु खः।

कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान (ने. सं. १०४६) नेपाली भाषा समालोचना छयस्य अग्रगण्य ब विशिष्ट रूप सम्मानीत जुयाछ्यै नेपालभाषाय नं उक्तयं हे सम्मानीत नां खः कृष्णचन्द्र सिंह प्रधान। उक्तिं नेपालया छम्ह विशिष्ट अग्रगण्य ब शास्त्र समालोचककथं गणना जुयाछ्मगु दु।

नेपालभाषा समालोचना छयस्य ध्वैगु याभा १०७८ ईपाळे जूगु खः। ध्वैगु सिकं न्ह्यः नेपाली भाषाया छम्ह बर्षित एवं स्थापित समालोचकया रूप्य प्रख्यात जुइ धुंकुगु खः। पुस्तककारया रूप्य **शीगु भाषं साहित्य** नांयागु समालोचनात्मक कृति ने. सं. १०९७ ईय पिरबं दु। अर्घेतु ने. सं. १११६ ईय **पलाःचिं लिना** नांयागु समालोचना संग्रह छापे जूगु दु। ध्वैगु समालोचनाय रचनाकारयागु कृतित्वया विशद विरलेषण ब रचनाया विद्या सम्बन्धी परिभाषा नापं बियाः कृति कीयाभ्यगु प्रवृत्तियात नं ब्वया बिइकु। नापं समालोचनाय तीक्ष्ण अन्तर्दृष्टि, संयम, व्याख्या ब निष्पन्न रूप्य मूल्य निरूपित याताःगु बइ। समालोचकया इमान्वरिता, सत्यनिष्ठता ब यथार्थता नं ध्वैगु समालोचनाय खनेदु। उक्तिं हे बीतक नं बांसाक विरलेषण ब मूल्यांकन याये फुन्ह समालोचकपनिगु घसख्य ध्वैगु नां इकसे न्हापां बइ।

कृष्णचन्द्रसिंह प्रधानया समालोचनां नेपालभाषा समालोचना छयःयात तब्ब्या याताः यंकेगु जक मखु सैद्धान्तिक कथं नं परिष्कृत याताः यंकेत स्वसागु योगदान भ्यगु दु धायेमा। खसा प्रारम्भिक इत्यय समालोचनाय मार्क्सवादी बिचार धारापाळे प्रभावित जुयाछ्यं यधुकु खनेदु। लिपा ब्याः परिपक्वता बयेबं उक्तिं तापानाः समालोचना ब्वयेगु याता बस। गुक्ति याताः व्यावहारिक समालोचनापाळे उज्यः धेबुला बंगु खनेदु।

समालोचक प्रधानया भाषा सारगर्भित ब ओजतां नायाछ्यं खनेदु। गुक्तियाना कृतियागु विरलेषण याताः मूल्य निरूपित याइबस्य ओजस्वी भाषां प्रस्तुत याये कु।

डा. कमलप्रकाश मल्ल (ने. सं. १०५६) प्राध्यापन छयसं समालोचना पाळे अग्रसर नून्ह समालोचक मध्ये डा. कमलप्रकाश मल्ल नं छम्ह खः। डा. कमलप्रकाश मल्लया समालोचनाय अध्ययनशीलता, तीक्ष्ण दृष्टि ब संयमता पिन्बयाछ्यं बइ। ध्वैगु समालोचनाय अन्वेषणात्मक

प्रवृत्तिपाळे उज्यः स्वस्वयाच्छनी। निरर्थक बिइबस्य अन्वेषण, अनुशासनबद्ध जुयाः जक बिइ। **सिकःमिया स्थाने** नांयागु छगु कृति ने. सं. १०९८ ईय पिरबं दु।

समालोचक डा. कमलप्रकाश मल्ल बीकन्हे समालोचना छयसं पलायन जुया ब्याछ्यं दु। नापं भाषाविज्ञानया अनुसन्धानय उज्यः कटिबद्ध जुया न्ह्यग्यानाछ्यं दु। डा. मल्लया **शीगु मतिनाया म्येः छगु दृष्टिकोण** नांयागु समलोचनात्मक बिबेचना **धर्मोदय** पत्रिकाय ने. सं. १०८० ईय प्रकाशित जुल। ध्वैहे समालोचना डा. मल्लयागु न्हापांगु पलाः खः। लिपा समालोचनात्मक भूमिकापाळे ध्वैगु समालोचकीय ब्यक्तित्व मुञ्जरित जुयाबंगु खः। डा. कमलप्रकाश मल्लया सम्पादनय ने. सं. १०८७ ईय **नःलि स्वना** पिवन। मुक्तिं **साहित्य सुलभं** नी याता बकगु ब्यात छपलाः ब्वयेका बिल। नापं समालोचनाया परम्परागत इतिहास ब्वयेगु ब्याया नं नी जुल। गुक्तियाना शीगु समालोचना साहित्य गुलि ग्यने धुंकल उक्तिया किपाः न्ह्यब्वया भ्यगु दु।

धृत्वा सायूमि (ने. सं. १०५०) नेपालभाषा उपन्यास ब्वया **भुव** कथं नांनाम्य सायूमि यःगु प्रारम्भिक रचना कालय समालोचनाय नं न्हाः तथाः बुकेपाळे नं यःगु ब्यक्तित्व प्रस्फूर्ण धायेत स्वःगु खः। पृथीय ब पात्रात्य साहित्य सिद्धान्तबारे जचां ध्वैगु पाळे छुं मचा जूगु दु। नापं शालोचनायागु प्रत्यालोचना ब्वयाः नं समालोचनाया विकासय छुं योगदान बिइत स्वःगु खः। लिपा समालोचना साहित्यपाळे ब प्रत्यालोचना यायेगु पाळे पलायन जुयाः मुक्कं उपन्यास सुननय केन्द्रित नूबन गुक्तियानाः शीगु उपन्यास साहित्य धृत्वां छगु पर्याय हे जुल।

चित्तधर हृदय (ने. सं. १०२६ - ११०२) नेपालभाषा ब साहित्यया छगः बां कथं जक मखु यःगु योगदानपाळे छगु संस्थाया रूप्य प्रतिस्थापित जुइ फुन्ह बहुआयामिक प्रतिभा खः चित्तधर हृदय। बि. सं. २००७ ईसिप समालोचना साहित्यय पलाः न्ह्याका शीगु भाषा ब साहित्य विकासया निरिति योगदान भ्यगु दु। ध्वैगु समालोचनात्मक लेखयात प्रयोगवादी समालोचनाया रूप्य काये ब्यू। ध्वैगु समालोचनाय सुक्कं बिया बनेबस्य संयमता, बौद्धिक दृष्टि ब विरलेषणात्मक व्याख्या नायाछ्यं खनेदु। नापं दु समालोचनात्मक लेख समावेश याताः **शीगु साहित्य** ने. १०७४ ईय प्रकाशित जूगु दु। डा. कमलप्रकाश मल्लया दृष्टि

चेतघर हृदय समालोचक मधु साहित्यया इतिहासकार वा मलोचकयात सध्याक संकलन याना डिमर (enu-merator) व्यक्तिक जः । तर समालोचक माणिकसाल भेद चित्तघर हृदययात सनासिकलम एण्डविटम समालोचकया रूप नासातःगु दु । बास्तब्य चित्तघर हृदय च्यावांगु ब **हीगु साहित्यम्** संकसित नुयाच्यंगु फुकक लेखत समालोचना मधु नाथ ब सफुसिद मुनातःगु फुकक रचनात समालोचना मिखा परिपक्व ब इण्डविटम धाये बह न् । उकिं हे छम्ह समालोचकया रूप्य माणिकसाल स्वीकार यानातःगु खः । चित्तघर हृदय नं छम्ह रचनाकारयागु बिस्तुत अध्ययनपाखे मून्य निरूपित धायेगु परम्पराया नी यानाः बकगु दु । यः समकालीन ब अग्रज पिढीया लेखकतायगु कृतियागु बिबेचना याना बकगु दु । तर यःगु पिढी लिपायापि च्यामिपिनिगु र चनाय दृष्टि तक नं व्यगु नं खनेमदु ।

[सिद्धिचरण भेद] (ने. सं. १०३२ - १११२) सिद्धिचरण भेद नेपालभाषाया प्रतिभाशाली लेखकया रूप्य नां तस्कां जाःम्ह खः । छैत समालोचक माणिकसाल भेद यथावन्वादी समालोचककथं स्वीकार यानातःगु दु । सिद्धिचरण भेदया समालोचनात्मक लेख्य तेल्लागु मिखा, विषयप्रति बिस्तुत ज्ञान विश्लेषण्य अपरिहार्यता, एकड्य गम्भीरता दयाचक । गुकि याना सिद्धिचरण भेद कृतियागु सही मूल्यांकन धाये फुगु खनेदु । यः समकालीनतयेगु जक मधु यःसिकं लिपा खनेदयेक यःपिनिगु नं अपरिहार्य रूपं विश्लेषण याना प्रोत्साहित धायेगु पाखे ल्हः च्यायेकगु खनेदु । तर कृतियागु रूप्य प्रकाशित नुगु धाःसा छुं खनेमदु । आपालं न्हू च्यामिपिनिगु कृतिद समालोचनात्मक भूमिका सारगर्भित ब विद्यागत सिद्धान्तयात प्रतिपादन यानातःगु दु । मृत्युपरान्त लिपा जक सिद्धिचरण भेद च्यायातःगु भूमिकायागु मुनाः यःमाः नामं नं सं. ११०० ईय नेपाल राजकीय पृष्ठानतपाखे पिरंगु खनेदु ।

[डा. जनकलाल वैद्य] (ने. सं. १०५४) नेपालभाषा समालोचना साहित्ययात बिकास यानाः यंकीगु सैय नां काये बहपिं समालोचकत मध्ये छम्ह डा. जनकलाल वैद्य नं खः । ने. सं १०८३ ईय **देसमि बाखं** ब्यने धुंका नांयागु समालोचनात्मक टिप्पणीयागु प्रकाशनपाखे छैगु समालोचना यात्रा प्रारम्भ नुगु खः । नेपालभाषा समालोचना छलम् छैगु निम्नलिखित समालोचनात्मक कृतित प्रकाशित नुइ धुंक्गु दु । **सत्यसतीया बिबेचना** (ने. सं. १०८७), **नेपालभाषा काव्य सिर्जना प्रवृत्ति** (ने. सं. ११०६) प्रमुख खः । छ्व त्वताः

इलय-व्यलय धीधी पत्रपत्रिकाय आपालं समालोचनात्मक टिप्पणीत नं पिरंगु दु । जनकलाल वैद्य बहुमुखी प्रतिभाया धनी खः । नाटक, बाखं, अन्वेषण ब समालोचना नाथं च्याया साहित्यया बिसकं बिसकं छलम् अभिविचि दुम्ह छम्ह लेखक नं खः । तर अनुसन्धानकर्ताया रूप्य ब छम्ह सशक्त टिप्पणीकार या रूप्य गुलि सफल धाये बह न् उलि मेगु विद्याय सफल नुगु खनेमदु । डा. वैद्यया सम्बन्ध विशेष रूप्य अध्ययापीकय जीवननाय नुगुलिं छैगु समालोचना उच्यः यानाः बिद्यार्थीबर्गयात उपयोगी नुइगु कथंयागु च्यायेगुलि अभिविचि खनेदु । स्नातक, स्नातकोत्तर पाठ्यक्रमय सभावसा नुगु पाठ्यक्रम दुनेया सफुयागु दृहत विश्लेषण याना अभावयात परिपूर्ति याःगु नं खनेदु ।

डा. वैद्य छम्ह परिमार्जित भाषा उपयोग याइन्ह, गहन अध्ययन ब विश्लेषण इमान्दरिता कथं यानाः उकिं खने दुगु मून्य निरूपित धायेत स्वइम्ह छम्ह समालोचक खः । छैगु समालोचनाय अन्वेषणात्मक प्रवृत्ति नं खनेदु । डा. वैद्यया समालोचना अध्ययन धायेबलम् मूलतः छम्ह व्यावहारिक समालोचककथं खने दःबइ । नाथं प्राध्यापीकयद्वय छैगु समालोचनाया विशेषता खनेदु ।

[मुलेन्द्रमान प्रधान] (ने. सं. १०४९) काव्यय चेतनशीलता नांयागु च्छसु जः स्वंगुगु ल्याख्य पिरंसेलिं मुलेन्द्रमान प्रधानयागु समालोचना यात्रा प्रारम्भ नुगु खः । गुगु समालोचना उगु इलय पि. ए. या तर्गिलय च्छनेमाःगु सफुयागु खः । लिपा छैगु **काव्यया स्वभाव** नांयागु काव्य सम्बन्धी सैद्धान्तिक ग्रन्थ ने. सं. १०८७ ईय पिहां बल । छ्वया लिपा नेपालभाषाया बाखं सम्बन्धी सैद्धान्तिक ग्रन्थ **नेपालभाषा बाखं साहित्यया इतिहास** न्हापागु छ्व ने. सं. १०९० ईय ब निगुगु छ्व ने. सं. ११०४ ईय प्रकाशित नुल । छैगु समालोचनायगत दृष्टिगत यानाः यकेबलम् सैद्धान्तिक समालोचना उपयोगी नुगु खनेदु । छैगु काव्यया स्वभावयात समालोचकपिसं आप्लादइ फिटिसिन्ध्या रूप्य स्वीकार यानातःगु दु । मुलेन्द्रमान प्रधानयागु समालोचना भाषाय धाःसा ओजता पिन्वयेत स्वयाः नं बालाक पिन्वयेफुगु खनेमदु । छैगु शैलीद सलितपतन सिकं छु भवा विसद नुयाच्यंगु खनेदु । उकिं विसद भाषा प्रयोगकर्ताया रूप्य परिचित खनेदु ।

[इश्वरानन्द] (ने. सं. १०४७) नेपालभाषा साहित्य छलम् कविता, एकांकी, नाटक, समालोचना, उपन्यास,

व्याकरण व कोष निर्माण यानाः स्थाति याः नू बहुमुखी व्यक्तित्व खः ईश्वरानन्द। धैर्य कोष नेपालम् जक यखु अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रम् न स्थाति कमाये पाये सफल जगु दु।

समालोचकया रूपम् धैर्य यथार्थवादपात्रे अवलम्बित समालोचककथं गणना पाये फु। **सौन्दर्य व समालोचना** नांवागु सैद्धान्तिक ग्रन्थ ने. सं. १०८७ ईपू प्रकाशित जगु ख। ध्व सफुया प्रकाशन सैद्धान्तिक पर्यायगु जगु स्वनेतः वः व्यगु दु। ध्व सफुया माध्यमं मार्क्सवादी विचारः व दृष्टिकोणयात सरल व सुगम तरीकां जम्बा व्यगु दु। ध्वया लिपा **इमा मन्त्रः** नांवागु समीक्षात्मक सफु ने. सं. १०९१ ईपू पिवन। समालोचक ईश्वरानन्द मूलतः यथार्थवादी समालोचक खः। तर ध्व छयलम् सिकं कोष निर्माणया व्याप्य उच्चः सक्रिय जुयाज्जगु दु। नापं प्राविधिक एवम् अन्य शब्द स्वनिर्माण (coin) यानाः प्रयोग पायेगु लिप्तापात्रे मुक्त जुइमफु गुक्रिया लिज्जः धैर्य समालोचना लेखम् न प्रतिबिम्बित न दृष्टिकोणयात धैर्य भाषा सिष्ट व जटिल न। ने. सं. १०८७ ईपू **नुगलम् नुइ** नांवागु समालोचनात्मक पुस्तिका न पिरंगु खः। मुक्रियात दृष्टिगत यानाः यन्त्रेजम् धैर्य समालोचना व्याख्यात्मक व प्राध्यापकीयपन उच्चः पिवना ज्जगु खनेदु।

डा. सुन्दरकृष्ण जोशी

(ने. सं. १०५५)

नेपालभाषा समालोचना छयलम् बाबू, कविता व नाटक आदिघात विवेचना यानाः वःगु विस्कं म्हासीका स्थापित पायेत सफल व्यक्त मध्ये डा. सुन्दरकृष्ण जोशीया नां काये बहु न। डा. जोशीया समालोचना तुलनात्मक पद्धतिपात्रे धेबुया वनाज्जगु खनेदु। वःगु तुलनात्मक अध्ययन कृतिपागु विशेषता निरूपित यानाः कृतिपागु विशेषता प्रकाश पायेगु कुतः यानातः गुरेदु। धैर्य समालोचनात्मक लेखम् भाषा परिष्कृत, परिमार्जित भाषिक व शैक्षिक ज्ञान पिच्छयाज्जगु इह। शैक्षिक भाषाविज्ञानयागु अन्वेषणपात्रे उच्चः केन्द्रित जुयाज्जगुलिं यानाः समालोचना छयलं तुरुकु बिदगु कुतः यानाज्जगु खनेदु।

पद्मरत्न तुलाधर

(ने. सं. १०५५) नेपालभाषा साहित्य

छयलम् बहुमुखी प्रतिभाया धनी साहित्यकारया रूपम् पद्मरत्न तुलाधरयात गणना पाये ज्यु। छम् जम्बियागु छपु रचनाय् केन्द्रित जुयाः समालोचना ज्येगु परम्परायागु विकास पायेगुलिं धैर्य योगदान दु। छपु रचनाया आधारम् लेखकयागु व्यक्तित्व प्रकाश याना बिदगु व वैगु योगदानयागु चर्चापात्रे मूल्य निरूपित पायेगुलिं पद्मरत्न तुलाधरयात लोमकं फइमखु। नेपालभाषा समालोचना छयलम् मन्द गति जुयाज्जगु इहम् धैर्य कुतःयात स्तुत्य बहु धायेमाः। **पुष्प चित्रकार**

(ने. सं. १०५९) नेपालभाषा न्गु कवितायागु न्हापांगु संग्रह **गाजलं बागु** चाःपू ने. सं. १०८६ विस्तृत समालोचनात्मक भूमिका जम्बाः छम् समालोचकया रूपम् खने दयेक वः नू पुष्प चित्रकारयागु समालोचना यात्रा धर्मार्थ स्वंगु दशक पुने धुंक्गु दु। समालोचना छयलम् गुनसे गाढसम् खने दयेक वयेगु बाह्य समालोचना विकास यानाः यन्त्रे निरन्तर साधनारत जुइगु पात्रे पलाः ज्येकम् खनेमदु। शैक्षिक धैर्य समालोचनात्मक कृति पिरंगु खनेमदु।

जगदिश चित्रकार

(ने. सं. १०५९) नेपालभाषा

समालोचना छयलम् खने दयेक वःपिं प्यंगु पुस्ताया समालोचकपिणिगु जमातया रूपम् डा. कमलप्रकाश मल्लं जगदिश चित्रकार, शंकर श्रेष्ठ, पुष्प चित्रकार व इन्द्र मालीयात नालाकाःगु दु। जगदिश चित्रकार विशेषा यानाः उपन्यास सम्बन्धी समालोचना ज्येगुलिं उच्चः सक्रिय जगु खनेदु। नेपालभाषा उपन्यासयागु अध्ययन क्षेत्रयात व्यापकता बिदगु ज्ये धैर्यपात्रे ज्वना। धैर्य समालोचनाय् अध्ययनशीलता, विषय पकड् गहनता व विश्लेषणय् इमान्वारिता खनेदु। नापं भाषाय् स्पष्टता, भनाइस्य तार्किकगुणता व भाव प्रकाशनम् सरल रूप पायेत धर्षित न। सामाजिक चिन्तनया धरातलम् निर्भिक रूप वनाः कृतिपागु विश्लेषणपात्रे वःगु म्हासीका कीइ न फु। **शंकर श्रेष्ठ** (ने. सं. १०६६) नेपालभाषा समालोचना छयलम् धैर्य म्हा कथं जक समालोचनात्मक लेख पिरंगु दु। समालोचना विकासया निर्दिष्ट धैर्य न योगदान दु धायेमाः। तर समालोचना छयलं धाःसा याकन हे पलायन जुल।

डा. मोहनहिमांगु बापा

(ने. सं. १०५६) नेपालभाषा

समालोचना छयलम् सांस्कृतिक शब्दावली उपयोग यानाः कृतिपागु मूल्य निरूपित पायेगु परम्पराया नी डा. बापापात्रे जगु दु। धैर्य समालोचना तटस्थ व प्रोत्साहनमूलक जुयाज्जनी। मधुर भाषा, सौन्दर्ययुक्त भाष्य व सांस्कृतिक अनुभूति प्रतिबिम्बित जुइगुलिं शब्दावलीया प्रयोगय् बिदगु मौलिकपन धैर्य समालोचनाय् इयाज्जनी। लेखनय धाःसा नेपाली भाषाय् न नेपालभाषाय् न नुगः कथेकम् खनेदु गुक्रियातः तत्सक म्हा जक समालोचना पिरंगु दु। **बी आर**

केशी (ने. सं. १०५९) नेपालभाषा समालोचना छयलम् खनेदयेक वः नू प्रतिभा खः बी. आर. कसाः। न्गु कविता आन्दोलन नी जुया ज्जबलम् उक्रियागु कमजोरीयात कुसेत समालोचना ज्येगु कुतः याःगु खः। धैर्य समालोचना विश्लेषणात्मकपात्रे मुखरित जगु खनेदु। तर परम्परावादी विचारपात्रे उच्चः प्रसित जुयाज्जगुलिं छ न्गु योगदान बिद धाःसा फगु

छन्दसु । **विमला मानन्दर** ( ) नाटकसम्बन्धी समालोचना लेखनपाछे नेपालभाषा समालोचना छलस्य तस्यु यायेत स्मः म्दु नारी हस्ताक्षर खः । ध्वैगु समालोचना छु नै जक पिरंगु दु तर ब समालोचना ग्यसु ग्यं धायेमाः । विमला मानन्दरं समस्यामूलक नाटक परम्परायागु विस्लेषण यायेत कृतः यागु खः । नापं नाटक साहित्यया अनुशीलस्य न्गु आग्रह किइत प्रयासरत जगु नं छनेदु । सिपा ध्वैगु समालोचना पिम्वंगु, नाटककारयागु तर्क ब मत्तुनाकबं जक याःगु समालोचना नुगुति ध्व छल नं जुइपु वैगु आपासिगु धारणा नं दु ।

रमेश मधु (ने. सं. १०५९-११०५) समालोचना छलस्य न्गु आग्रह ज्वनाः छनेदयेक बःमदु छम्ह युवा समालोचक खः । पाठकाय समालोचनाय आधुनिक धाःत नेपालभाषाय प्रवर्तन यायेगु ध्वैगु प्रयत्न छनेदु । ध्वैगु समालोचना त्याछम्ह सिमित नुसां नं आपालं उपयोगी छनेदु । ध्वैगु समालोचना अध्ययन यायेबलस्य ध्वैकदं अध्ययनशीलता, गम्भीर विस्लेषण ब यथापं प्रतिपादन यायेगु पाछे उच्चः स्वस्वयाच्चंगु छनेदु । तुलनात्मक समालोचनापाछे उच्चः सजग नुयाः न्यून्यायेगु कृतः छनेदु । **मंगलप्रसाद श्रेष्ठ** (ने. सं. १०६०) अग्रज पिढीया साहित्यकारपिसिगु वास्तविक मूल्य निरूपण यायेगु उमिगु योगदान विस्लेषण यागु, उमिगु कृतिपाछे प्रसारित ज्ञान ब केतनायात प्रकाश यायेगु ग्याय श्रेष्ठया च्छसा न्यागु छनेदु । ध्वैगु समालोचना याग्याय निरन्तरता म्दु । पेशागत व्यस्ततां याताः ध्वैगु लेखन क्व जगु छनेदु ।

इन्द्र माली (ने. सं. १०६९) नेपाली ब नेपालभाषा निगु भाषाय उतिग्यक साक्षिय नुयाबम्ह समालोचक मध्ये छम्ह खः । नेपालभाषा साहित्य न्गु कविता निगु मिखाय नांयागु समालोचना प्रकाशन नाप नापं समालोचना याभा नी ग्राम्द इन्द्र मालीयागु समालोचना कृति न्गुपुलि कसाः या छ्वाः याः (ने. सं. १०९१), **पुलां कतिः न्गुगु रापु** (ने. सं. १११०), **ब बिहोरी कवि बुद्ध सायमी** (ने. सं. १११०) याताः स्वंगुगु आलोचनात्मक कृति प्रकाशित जुइ चुंछुगु दु । डा. चुन्दा बज्राचार्यया चौबःकबं छम्ह अध्ययन, समता ब पारबं प्रस्तुत यायेफन्हु चिन्तनशील, अध्ययनशील, स्पष्ट बला, निर्धक्क स्व निर्णय बिहम्ह, समानतावादीय समालोचनापाछे उन्मुच जुम्ह ब स्वाभिमानी भाबं उत्तेरित-जुम्ह समालोचक खः । नापं नृपि च्छपिप्रति ध्वैगु उच्चः मुकाब दगु नं अकित यागाम्यगु दु । ध्वैगु समालोचना विवेकनात्मक नुयाः दृष्टान्तपाछे निर्णयात्मक पढति कः धाना यंकताःगु दइ । डा. कमल प्रकाश मल्ल जगदित शिक्षकार ब इन्द्र मालीया आलोचनाया

प्रकृतियात धर्ममध्यं स्वंगु बराक न्युयः बालाः बाह्य प्रभाव ब परम्पराप्रति अनास्था प्रदर्शन याइपिं आलोचकया रूप्य निरूपित याःगु दु । नापं बःगु ईया समालोचकीय छ्वाः या प्रबला नुइ कृपिं तुं बःता कृपिं हे नुइ वैगु धारणा नं व्यक्त यातातःगु दु ।

नरमदेवर प्रधान

(ने. सं. १०६२) ग्राम्यापन लेखं समालोचनापाछे न्यून्यापि प्रतिभा मध्ये नरमदेवर प्रधान नं छम्ह खः । कविता, बाबं ब समालोचना लेखम्ह उति हे कियारील नुयाबम्ह नं खः । आःतकया दुने ध्वैगु **सिर्जना** नांयागु समालोचना संग्रह ने. सं. १०९६ वैप ब **जिगु विचाः जिगु धापु** नांयागु कृति ने. सं. ११०५ वैप पिरंगु दु । समालोचना लेखनय प्रधान पारखी रूप्य अवस्थित ज् । वैगु समालोचना अध्ययन याताः यंकैलस्य अध्ययनशील व्यक्तित्वकय नापसाइ । अंग्रेजी साहित्यया विभिन्न बाद, प्रकृति आदि बारे सबल ब सुगम्य भाषाय च्छया सैद्धान्तिक पक्ष सबल यायेत प्रयत्नशील जगु छनेदु । ध्वैगुपाछे नेपालभाषा समालोचना साहित्यायगु सम्बर्द्धनय योगदान नुइ कइगु मतसा कायेपु । पारबालः शिक्षास्तपाछे उच्चः मुकाब बःतां नं ध्वैगु समालोचना प्रविधिइ पाठकाय्यागु नक्कल ब प्रभाव म्याः भषा हे छनेमदु । ध्वैगु च्छसां आपालं टिप्पणीत भीकन्हे पिदनाच्चंगु दु । गुगु विचाणीबर्ग ब साहित्यप्रति उत्तुक् पाठकया निंति उपयोगी ज्बी क् ।

सकमीमल जोशी

(ने. सं. १०४८-१११०) ग्राम्यापन छलं समालोचनाय साधनारत जुम्ह खः । ध्वैगु समालोचना उच्चः याताः व्याख्यात्मक नुयाबम्हनी । पुस्तककार कयं कृति प्रकाशित जगु छनेमदु । ग्राम्यापनया इत्य आपालं समालोचना ब टिप्पणी च्छयाः प्रकृषित याःगु छनेदु । गुगु समालोचनायागु स्वरूपयात बाला स्वयैबल्य उति ग्राम्यापकीयपन आपालं नुयाबम्ह छनेदु । **खड्गमान श्रेष्ठ** (ने. सं. १०६०) ध्वैगु समालोचनात इत्य-व्यस्त्य बीबी पक्किकाय पिरंगु छनेदु । ध्वैगु समालोचनाय ग्राम्यापकीयपन उच्चः छनेदु । क्वे जगु मूल कारण पाठकम्ह दुनेयागु सकृयागु जक समालोचना च्छयेगु मोह नं याता नुइपु । नीतिक पुस्तककारया रूप्य कृति पिरंगु म्दु । खड्गमानयागु समालोचना ई भषा भाषाय व्याख्यात्मक पाछे वेचुया बनाव्छंगु दइ नापं रचनाकारयागु मूल्य निरूपित यायेगु ग्याय उति सजग नुइघाःसा फूगु छनेमदु । **अपर्णा प्रधान** (ने. सं. १०६९) नेपालभाषाया आधुनिक बाबुच्चमियागु बाबं याभा ब बाबुच्यागु विस्लेषणपाछे मूल्य निरूपित यायेत स्वइम्ह

समालोचकस्या रूप्य प्रधान खने दयेक बःगु छः । धैर्यु बिस्लेषण्य स्वाभाविकता छु भ्रमा खनेदु । नाप रचनाकार यागु व्यक्तित्व प्रकाश याताः बैगु रचनाताप सेपितिगु रचना तुम्हना यायेगु कृतः न खनेदु । **भगवानरत्न तुलाधर** (ने. सं. १०६७) नेपालभाषा समालोचना साहित्यय् खने दयेक बम्ह प्रतिभा छः । धैर्यु समालोचना परिमित रूपं जक पिरंगु दु । प्रकाशित समालोचनाया आधारय् छम्ह प्रगतिवादी बिचार धारा याम्ह धाये बहःजु । विषयगत बोलाक बुलासा यंकेगु कृतःपाछे धेषुगु खनेदु । **काशीनाथ तमो** (ने. सं १०६४) नेपालभाषाय् प्राध्यापन छलं समालोचनापाछे अग्रसर जुम्ह छः । धैर्यु समालोचनाय् प्राध्यापकीय व्याख्या यायेगु ब तथ्याक व्याख्या बिद्वगु उज्यः ज्या नुयाच्चनी । मूल्य निरूपित यायेगु व्याय धाःसा उति सजग जुद फुगु खनेमदु । बीकन्हे समालोचनाय् शिके भाषा अनुसन्धानय् उज्यः सगनतापूर्वक आबद्ध नुयाबनाच्चंगु दु । **सिद्धिदत्त कसाः ब दयकः** या कृति ने. सं ११०० सय् छगु सफं पिरंगु दु ।

रेवतीरमानन्द धेष्ठ (ने. सं. १०४२) बहुमुखी प्रतिभाया छनी धेष्ठ समालोचना क्षेत्रय् न अग्रसर जुगु खनेदु । व्यक्ति बिशेषयागु कृति बिहंगम अध्ययन याताः मूल्यांकन यायेगु परिपाटीद उज्यः केन्द्रीत जु । धैर्यु समालोचना पत्र-पत्रिकाय् प्रकाशित खनेदु । कृतियागु रूप्य पीतक पिरंगु छुं खनेमदु । गुगु सैद्धान्तिक पलयात अंगिकार याताः समालोचना छवियेगुपाछे धेषुयाच्चगु खनेमदु कृति ध्युगु मूल्य ब प्रभावया आधारय् केन्द्रीत जुया छवियेगु याता बयाच्चंगु दु । कृतिपा रूप्य नेपालभाषा छम्ह तपस्वी छत्रबहादुर कायस्थ ने. सं १११६ र्थ पिरंगु दु । गुगु छगु परिचयात्मक कृति जक छः ।

शान्तहर्ष बज्राचार्य (ने. सं १०४७) पूर्वीय मान्यता ब सिद्धान्तया आधारय् समालोचना क्षेत्रय् अग्रसर जुम्ह समालोचक छः । धैर्यु रस सिद्धान्तय् आधारित रसमञ्जरी (ने. सं. १०९९), ब अर्हतनन् महाकाव्यया बिबेचना (ने. सं ११००) प्रकाशित जुद धुंगुगु दु । नाप फुटकर रूप्य पात्राच्य समालोचना सम्बन्धी सैद्धान्तिक लेख नं तुलनात्मक रूप्य फुटकर कथं पिरंगु खनेदु । शान्तहर्ष उज्यः याताः बिबेचनात्मक ब मिमांसापाछे अग्रसरित जु । उकिं हे छैत बिस्लेषणात्मक समालोचकया ह्मसय् तयेगु ।

मन्त्र के. सुन्दर (ने. सं. १०६७) नेपालभाषा

समालोचना क्षेत्रया छम्ह उदीयमान समालोचकया रूप्य यन् के. सुन्दर खने दयेक बःगु दु । धैर्यु समालोचना प्रगतिवादी मान्यतादुने साः । धैर्यु समालोचनात्मक कृति छगु न आःतक पिरंगु खनेमदु । तर फुटकर समालोचना धाःसा बी ब पत्रपत्रिकाय् पिरंगु दु । मस्यया समालोचना लेखाइस्य स्पष्टता, सहजता ब तार्किकता खनेदु । वःगु बिचाः बिपरित कृतिपात दुबालेबस्य पृथग्रही भषा जुद यः गुकियाना इत्य-व्यस्य बिबादास्पद नु ब । वःगु समालोचनात्मक लेखय देसाया राजनैतिक आर्थिक परिवेशय् मार्क्सवादी बिचाःया आधारय् मूल्यांकन यायेत सिफ मन्त्रः । अयनं आधुनिक काव्यसम्बन्धी धैर्यु समालोचना अध्ययन यायेबस्य आधुनिक कविता प्रवाहया हाताया रूप्य छैत गणना याये कु ।

डा. नुवा बज्राचार्य (ने. सं. १०७३) नेपालभाषा समालोचना ब अन्वेषणय् अग्रसर नृपिमध्ये नुवा बज्राचार्य न छम्ह छः । नाटक समालोचनाय् धैर्यु बिशेष योगदान दु धायेमाः । तर्क ब शोधयागु सुरुवात धैर्यु रचनाय् खनेदु । अन्वेषण व्याय न्यून्याना ज्यम्ह बज्राचार्य नेपालभाषाया पत्रपत्रिकाय् फुटकर समीक्षात्मक ब अन्वेषणात्मक रचनात प्रकाशित याताः समालोचनाया विकासया लागि फुगुचागु योगदान बिदित न्यून्यानाच्चंगु खनेदु । धैर्यु समालोचनाय् निर्णय पल सबल जुगु खनेमदु । तर समालोचनाया भाषा धाःसा तिष्ठार जुगु अनुमृति भ्य । बीतकया दुने धैर्यु नेपालभाषया आधुनिक नाटकय् मिसा समस्या (१११८) ब भिक्षु सुदर्शनाया नाटक विद्या (१११८) प्रकाशित जुद धुंगुगु दु ।

गिरिजाप्रसाद जोशी (ने. सं १०४९ - ११०७) नेपालभाषा साहित्य क्षेत्रय् बहुमुखी प्रतिभाया छनी साहित्यकार छः । धैर्यु चर्चापाछे कविता, खण्डकाव्य, महाकाव्य, नाटक, उपन्यास, बाछं जक सृजित जुगु मदु । इस्य-व्यस्य समालोचना नं च्छया बकुगु दु । गिरिजायागु समालोचनायात निज् बसा स्वये भ्य । नृपिं लेखकतय्य कृतिपात कयाः च्छयातःगु समालोचना ब वः समकालीन लेखकतय्य कृतिपात कयाः अनुशीलन यातातःगु समालोचना । नृपिं च्छमिपिनिगु कृतिपात कयाः च्छयातःगु समालोचनाय् नृपिं प्रेरणा बीगु कृतः उज्यः खनेदःसा समकालिनपिं कयाः च्छयातःगु समालोचनाय् कृतिद खनेदुगु बुटियात आक्रमक कथं च्छयेगु पाछे उज्यः कृतः यातातःगु खनेदु । धैर्यु समालोचना सफूत प्रकाशन जुगु खनेमदु बर बिभिन्न पत्रपत्रिकाय् समालोचना पिरंगु खनेदु ।

फणीन्द्ररत्न बजाचाय (ने. सं. १०५१) कवि, कमाकार, निबन्धकारया रूप्यं नक बर्चितं व्यक्तित्व फणीन्द्ररत्न बजाचायं मधु । छम्ह कुशल सम्पादक, भाषा सेवकया रूप्यं न उतिकं परिचित नुयाञ्चम्ह व्यक्ति खः । पूर्वीय मान्यतां प्रभाषित बजाचायं विगत दशकनितं समालोचनापाखे नं अग्रसर नुयाः बयाञ्चम्ह दु । धैगु समलोचनाय् कुशल पाठकया रस्वादन, कृतियागु महत्त्व पल उच्चः केनित नुयाञ्चनी । धैगु समालोचना प्रभाववादी प्रवृत्तिपाखे उच्चः स्वसाम्याञ्चम्ह खनेदु । नाप नाप आपालं सफुसिद भूमिका नं प्वयाः यःत संगे नुगू खँ प्वकातःगु दु ।

रामभक्त श्रेष्ठ (ने. सं. १०६६) ता ई न्ह्यः निते नेपालभाषा समालोचना छ्यलम् आबद्ध नुयाञ्चम्ह खः । महाकवि चित्तधर हृदयया कृतियागु विशद विरलेषणपाखे वैगु योगदानयात प्रकाश यायेगु कृतः गुगु यात ब बोला धायेमाः । धैगु समालोचना प्रगतिवादी धारापाखे स्वस्वया च्छम्ह खनेदु । निष्ठास विवेचना नक मधु अन्वेषणात्मकपाखे नं उन्मुख नुयाञ्चनी । **भूमिदेश जोशी** (ने. सं. १०६४) नेपालभाषा समालोचना छ्यलम् खने बयेक बम्ह मेम्ह युवा समालोचक खः । विरलेषणय् तीक्ष्णता, निर्णयसम्पत्तिस्फुटा हे धैगु समलोचनाया विशेषताकथं नासा काय्छि । ध्व नं मार्क्सवादी सिद्धान्तपाखे प्रभावित नुगु खनेदु । **मनमोहन**

श्रेष्ठ (ने. सं. १०६७) पसुकाया स्वपुकाः नांयागु समीक्षात्मक पुस्तक ने. सं. १०८७ ईयं पिहां बःतानिते छम्ह समालोचनाया सैय् न्ह्यम्पाबम्ह कथं खनेबयेक बल । तर प्रतिबद्धता ब निरन्तरतायागु अभाव्य नं समालोचना छ्यलं तापला बनाव्छम्ह खनेदु । छम्ह हे कृतियागु विस्तृत अध्ययन याताः उक्तियागु मूल्यांकन यायेगु कृतः यागु दु । **रामलोचन झा** (.....) पूर्वीय समालोचना सिद्धान्तया आधारय् नेपालभाषाय् समालोचना लेखनपाखे अग्रसर नूह् प्रतिभा मध्ये रामलोचन झा नं खः । वैगु समालोचनात्मक लेख विभिन्न पत्रपत्रिकाय् प्रकाशित नुगुदु । तर पुस्तककारया रूप्यं धाःसा पिरंगु खनेमदु । धैगु लेखनय् नं निरन्तरतायागु कमी दु गुबलं गावलं पाइयं छपु निपु समालोचना तय्नु धावयं खने बइह ।

पूर्ण ताम्राकार (ने. सं. १०७५) नेपालभाषा समालोचना साहित्य छ्यलम् प्रगतिशील फौटया समालोचक कथं प्रतिस्थापित नूदत स्वयाञ्चम्ह छम्ह पूर्ण ताम्राकार नं खः । धैगु साहित्य लब्ध नांयागु कृति ने. सं. १११२ ईयं पिरंगु दु । समालोच्य विषययात गम्भीर रूपं ग्रहण याताः विरलेषण

यायेत प्रयासरत नुगु खनेदु । कृतियागु मूल्यांकन ब कृतियागु विवेचनाय् समानुमातिक रूपं बने फगु खनेदु ।

जनक नेबाः (ने. सं. १०९८) नेपालभाषा प्राध्यापन क्षेत्रपाय आबद्ध नुयाः समालोचना च्छयेगु याताः बयाञ्चम्ह नुगु पुस्ताया समालोचक जनक नेबाः नं खः । धैगु पुजामः नांयागु छम्ह समालोचना संग्रह ने. सं. ११०६ ईयं प्रकाशित नुगु दु । धैगु प्राध्यापकीय समालोचना परम्परापाखे अलग नुयाः न्ह्यम्पायेगु कृतःपाखे उन्मुख नुयाञ्चम्ह खनेदु । **मदनसेन बजाचाय** (ने. सं. १०७४) प्राध्यापन क्षेत्रपाखे समालोचना छ्यलम् बम्ह मेम्ह छम्ह मदनसेन बजाचायं खः । धैगु समालोचनाय् विस्तृत विरलेषण यायेगु कृतः नक मधु अन्वेषणात्मक पाखे नं मिखा ब्येयेगु याः । तर समालोचनात्मक कृति आःतक प्रकाशित नुगु खनेमदु । अपुनं जीवनी धाःसा पिबनाञ्चम्ह दु गुक्तिया आधार य् छम्ह सफल जीवनीकार कथं प्रतिस्थापित नुगु दु ।

पूर्ण वैद्य (ने. सं. १०६१) कविता नापनापं समालोचना लेखन नं आबद्ध नुया बइच्चम्ह खः । यः समकालीन कविता कृति ब कनिष्ठ पिढीया कविता कृतिद विरलेषण नक सीमित खः । धैगु समालोचनात्मक लेख्य विरलेषण नुयाञ्चनी । भाव सविस्तार यायेगुपाखे उच्चः शुक्राब खनेदु । धैगु लेख्य कवितासम्बन्धी अध्ययन, काव्यगत विकास ब विस्तारसम्बन्धी अध्ययन यायेगु कृतः दु । **कविताया सागा** नांयागु कृति ने. सं. ११०९ ईयं पिरंगु खः । पुकिद मुनातःगु फुक्कं समालोचना मधु अयनं छं समालोचनात्मक अध्ययन मदुगुमधु । **बुद्ध साय्मि** (ने. सं. १०६४) नेपालभाषा कविता क्षेत्रय् नक मधु समालोचना क्षेत्रय् नं यःगु पलाः न्ह्याकाः बयाञ्चम्ह छम्ह साधक खः । धैगु समालोचनाय् समकालीन कवितायात स्वयेगु दृष्टिकोण न्ह्यु रूपं कृतः दु । नापं धैगु प्रस्तुतीद न्ह्यु पढः ब विरलेषण वैज्ञानिकता सुपाञ्चनी । तार्किक शैलीया मिखां बुद्ध साय्मि च्छन्त्या धाये बहःनु यःत संगे नुगु खँयात न्ह्यायं यातासां प्रमाणित यायेगु पाखे उच्चः प्रयासरत नुयाञ्चनी ।

प्रेमशान्ति तुलाधर (ने. सं. १०७०) नेपालभाषा समालोचना क्षेत्रय् खनेदुम्ह नारी हस्ताक्षर खः । धैगु पुस्तककारया रूप्यं न्ह् बाखं पुजःया बाखंत नांयागु सफु वि. सं. २०४६ ईयं पिरंगु खः । धैगु समालोचना नं विरलेषणात्मक ब प्राध्यापकीयपत्रपाखे उच्चः शुक्राब नुयाञ्चम्ह खनेदु । पाठ्यपुस्तक दुनेयागु कृतिद समालोचना च्छयातःगु

दुः। झैगु नेपालभाषा साहित्ययागु इतिहास प्रकाशोन्मुख तिनी ।

अमृतरत्न तुलाधर (ने. सं. १०६४) समालोचना लेख्नु छने दयेक बम्ह प्रतिभा छः अमृतरत्न तुलाधर । छं प्राचीन काव्यधारायात आधुनिक सन्दर्भम् तथाः अध्ययन व विरलेषण यायेगु कृतः यागु दुः। झैगु समालोचनाम् बिल्लुत विरलेषण मूल्य निरूपित यायेगु कृतः जुयावन्ती । पारचात्य समालोचनाम् बालागु दखल रःसां झैगु समालोचनाम् तय्यक प्रभाव छनेमदु बर मौलिक चिन्तन व सुदृकिगु पाछे न्ह्यानाज्मं छनेदु । माधवलाल प्रधान (ने. सं. १०६७) नाटक विद्यायात कथा समालोचनात्मक लेखपाछे बःगु प्रतिभायात ज्येष्ठगु कृतस्य छं भवा सफल धायेमाः । झैगु विविध विषयस्य समालोचनात्मक इस्य ज्येष्ठ छने खंसा उति निरन्तरता धाःसा छनेमदु । झैगु पिरंगु समालोचनात मध्ये पराजय ज्वने धुंका नांयागु समालोचना उत्कृष्ट धाये बह जू । मुकिइ समालोचक प्रधान एकांकीकारकयामु जीवन दर्शनायात ज्वना, बैगु नाटकसम्बन्धी धारणा प्रस्तुत याना, उकिमा हे आधारय परख यानाः एकांकीकारयागु सुननायात मूल्यांकन यानातःगु दुः। मुकि याना एकांकीकारयागु एकांकीया मूल्यांकन सही रूप्य यायेगु कृतः जुवांगु दुः। युवा समालोचकतमध्ये प्रधान हे पुणेपाछे उन्नेब न्ह्यं न्ह्यापाम्ह समालोचक छः । नापं गुगुकरं बःत अपरिहार्य बःतटस्व रूप्य ज्वल तर लिपायागु समालोचनाय उकियागु निर्बाह धाये फगु छने धाःसा मदु ।

डा. केशवमान शाक्य (ने. सं. १०२१) नेपालभाषा बहुप्रतिभायुक्त युवा साहित्यकार छः । साहित्यया विभिन्न विधाय् झैगु लाः न्ह्यानाज्मं छनेदु । तर फुक्क विधाय् धाइबे निरन्तरतायागु अभाव छनेदु । झैगु समालोचनाय पकड ग्यल ग्यं धायेमाः । विषयबस्तु दुने दुहां बनाः गुगु विरलेषण याइगु उकिइ परिस्फुटता छनेदु । नन्धमाया नरकमी (ने. सं. १०७४) नेपाली भाषा व नेपालभाषा किमुसिं नं समालोचना ज्यथा बःसि मध्ये नन्धमाया नरकमी नं छम्ह छः । नेपालभाषा समालोचना लेख्नु नेपाली भाषाय् अग्रसर जुइ धुंका जक छने दयेक बम्ह छः । झैगु समालोचना विवेचनात्मक जू । रचनायागु आधारय रचनाकारयागु व्यक्तित्वया प्रकाश, रचनां ध्यगु मूल्या निरूपण व रचनां ध्वः सागु प्रवृत्तियात उन्मुख धाये फः । झैगु पाछे समालोचना लेख्मा बिकासय योगदान जुइ फगु छं अस्सा काये फु तर निरन्तरता धाःसा दुगु छनेमदु । बालगोपाल श्रेष्ठ (ने. सं.

१०७९) बालगोपाल श्रेष्ठ नेपालभाषा समालोचना साहित्यय प्रगतिशील धाराया नव अगन्तुक छः । झैगु समालोचना पञ्चपञ्चिकाय बराबर पिबनाज्मं छनेदु । प्रगतिवादी साहित्यकार यस्त जक कथाः ज्वाइम्ह समालोचक छः । नापं प्रगतिवादी साहित्यकारपिं जक महान् मेपिं उति मय्यं धैगु मन्तुना नं छनेदु ।

जन्तमान बज्राचार्य (ने. सं. १०७५) छुं र्द न्ह्यःनिले समालोचना लेख्नु सक्रिय जुया बयाज्मं दुः। पूर्वीय व पारचात्य समालोचनासम्बन्धी फाटफुट रचना प्रकाशित जुगु दुः। कृतिपा रूप्य ने. सं. ११०७ र्द ध्यावा काव्यय कवि "व्यमित" नांयागु कृति प्रकाशित जुगु छः । अथेने, ने. सं. १११७ र्द सिर्जनाया विवेचना नांयागु समालोचना संग्रह नं पिरंगु छः । समालोचक माणिकलाल श्रेष्ठ झैगु समालोचनात्मक प्रतिभा, क्षमता, ज्ञान व गहन अध्ययन दुगु खंयात स्वीकार यानाः झैगु महत्तायात लेलुन पुदुगु ज्या जक याःगु मधु प्रविष्यया नेपालभाषा समालोचना साहित्यया लेख्मा छम्ह उत्कृष्ट समालोचकया रूप्य प्रतिष्ठापित जुइम्ह धकाः अधिमूल्य नापं याना ध्युगु दुः । छःसा झैगु समालोचना व्यबहारिक रचनापाछे स्वतन्त्रा ज्मं रःसा प्राध्यापकीय समालोचनायागु घेरां मुक्त धाःसा जुइमदु । गोवर्धन शर्मा (ने. सं. १०६८) ने. सं. ११०७ र्द सिपा नेपालभाषा समालोचना साहित्यम् छने दयेक बम्ह छः । नापं कृति ध्युगु म्यात जक बालाक प्रतिपादन यायेगु कृतः पाछे आग्रहित जुगु छनेदु । रवीन्द्र राजकर्णिकार (ने. सं. १०७९) नेपालभाषा समालोचना लेख्नु अग्रसर जुयावम्ह न्ह्यं प्रतिभा छः । यी भी पञ्चपञ्चिकाय् झैगु छं भवा समालोचना पिरंगु दुः। रचनायात कथाः समालोचनात्मक अध्ययन याइबस्य लेखकयामु बिरोधतायात विरलेषण यायेत । स्वः । मनोरमा तुलाधर (ने. सं. १०७९) नेपालभाषा समालोचना लेख्नु छने दयेक बम्ह नारी प्रतिभा छः । झैगु निपातः नांयागु समालोचनात्मक कृति ने. सं. १११७ र्द पिरंगु दुः। झैगु समालोचना विवेचनात्मक जू । छःसा झैगु समालोचना अध्ययन यायेबस्य अध्ययनशीलतायागु परिचय सा प्राप्त जू तर बःम्ह विचरण यायेत्यनागु विषयस्य पूर्व अध्ययन व अनुसन्धानप्रति मिखा तिसिगु प्रवृत्ति छनेदु ।

छ्यमम्ह छगु बराक पुछे समालोचना लेख्नु स्थापित जुइत विजय शंकर मल्ल शरण, पूर्ण मुनकमी, योगेशराज, व. आ. कनकद्वीप, विनोदराज शर्मा, शराम नेवाः आदिपिं ध्व छस्यय प्रयासरत जुयाज्मं दुः ।

भूमिगु च्चसां इसप् व्यसप् समालोचनात पिदनाच्चंगु दु । तर छगु नहुगु दिशाबोध याये मफुनि अर्पन बुद्धेपाछे प्रयत्नशील नुयाच्चंगु छनेदु भविष्य प्रतिस्थापित नुयाः मीगु भाषाया समालोचना साहित्ययात विकास यानाः यंकीगु पाछे आशातीत नुइफु ।

नेपालभाषा समालोचना साहित्य बःगु बां रूपगु धर्मधर्म न्नुय्गु दशक पुले धुंकल । ध्व अवधि दुने आपालं समालोचकपिं छनेदयेक बये धुंकल । तर निरन्तरता, अध्ययनशीलता ब संयमया अभावं यानाः आपालं समालोचकत बःगु छयलं तापाना बने नं धुंकल । समालोचना विद्याय् जक च्चनाः बःगु प्रतिभा प्रखरित यानाबयाच्चपिं समालोचकपिं मध्ये रत्नचब्ज जोशी, माघबलाल कर्माचार्य, माणिकलाल श्रेष्ठ, कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान प्रभुछ खं नां काये बहू न् । अथे हे डा. जनकलाल वैद्ययात नं काये ज्यु । डा. वैद्य अनुसन्धानपाछे प्रतिबद्ध नुया च्चंगु दु । डा. कमलप्रकाश मल्ल नेपालभाषा समालोचना परम्परायात विभाजन यानाः प्यगु

पुचःया रूपय् निरूपण यापिं समालोचकपिं मध्ये इन्द्र माली छम्ह न्वताः मेपिके उलि निरन्तरता छनेमदु । ध्वया लिपा छने दुपिं समालोचकत मध्ये नरमदेरबर प्रधान, डा. बुन्दा बन्नाचार्य, कन्नमान बन्नाचार्य, प्रेमशान्ति तुलाधर, जनक नेबाः आदि छः । भूमिके प्राध्यापकीय आग्रह उच्यः छनेदु अले पाठ्यक्रम दुने साःगु कृतिइ समालोचना च्चयाः विद्यार्थीबर्गयागु उपयोगिताय उच्यः छनेदु अले पाठ्यक्रम दुने साःगु कृतिइ समालोचना च्चया विद्यार्थीबर्गयागु उपयोगिताय उच्यः स्वस्वयाच्चंगु दु । मल्ल के. सुन्वर समालोचकया रूपय् प्रतिस्थापित नुया भीकन्हे ध्व छयलं तापाना बनाच्चंगु दु ।

नेपालभाषा समालोचना व्यावहारिक स्तरं यथार्थय् अक्षतरण जगु दु । समानशास्त्रीय पद्धतिया समालोचना मुखरित नुया बनाच्चंगु दु । भूमिके यानाः समालोचना क्षेत्र छगु आभास लुइगु सम्भावना लुया बयाच्चंगु छनेदु । कन्हु नेपालभाषा समालोचना साहित्य ग्यसुयना धिसिभिसि घायाः बने कइ धैगु मलसा काये फु । अस्तु ४

ज्यापु महागुथियात भिन्तुना

नेपाःया राष्ट्रिय संस्कृति क्वबियाः वयाच्चपिं

ज्यापु समुदाययात जागरण यायेगु तातुनाः

नेपाल संबत् १९९९ दैयात

“ज्यापु जागरण बै - १९९९”

घोषणा जगु तसकं लसताया छै छः ।

ज्यापु महागुथिया थुगु जागरण अभियान

सफल ज्वीमा ।

दुनुगलं भिन्तुना !

पलिरुथा

अतको नारां, मरु, बै ।

